

V Budimpešti se boje prevrata

Imredyjeva vlada bi rajši sprejela diktat velesil, kakor prisiljen sporazum s CSR, ki ne bi izpolnil vseh madžarskih zahtev — Velesile so proti konferenci — Slovaška izven debate — Še zadnji diplomatski boj za Podkarpatsko Rusijo — Pred obnovitvijo pogajanj

PRAGA, 18. oktobra. Po prekinitvi madžarsko-češkoslovaških pogajanj v Komarnu so se pričela takoj živahna diplomatska pogajanja med Nemčijo, Italijo, Anglijo in Francijo na eni ter ned temi velesilami in Češkoslovaško in Madžarsko. Rezultati teh pogajanj javnosti iz uradnega vira še niso znani, gotovo pa je, da je zmagalo načelo etnografskih mej. Glede Slovaške je bilo med velesilami sklenjeno, da je njen obstoj v sklopu CSR izven vsake diskusije, prav tako tudi ne bo plebiscita. Madžarska je dobila nasvet, naj se zadovolji samo z res madžarskim obrobim ozemljem na južnem Slovaškem, ker ji tudi konferenca štirih velesil, ako bi se sešla, ne bi mogla prisoditi več. Ni pa še odločeno vprašanje Rusinskega. V zadnjem trenutku se govori, da bi mogli dobiti Madžari in Poljaki zvezo po ozkem koridoru vzdolž romunske meje, a te vesti se nikjer ne potrjujejo. Med češkoslovaškim in madžarskim zunanjim ministrom so že v teku razgovori o obnovitvi direktnih pogajanj. Pričakuje se, da se bodo ta pogajanja obnovila v dveh ali treh dneh. Glavna mesta Slovaške in Užhorod bodo izven diskusije.

PO NARODNOSTNIH NAČELIH.

PRAGA, 18. oktobra. Vprašanje obnovitve pogajanj med CSR stoji v ospredju vsega mednarodnega zanimanja in diplomatskih akcij. Po informacijah iz diplomatskih virov se konferenca štirih velesil, ki so sklenile, da se morajo direktna pogajanja brezpogojno obnoviti. Problem madžarskih manjšin se mora rešiti pri teh pogajanjih izključno na narodnostni podlagi in brez ozira na kakšne druge aspiracije s strani Madžarske. Češkoslovaški zunanji minister dr. Chvalkovsky je že v stikih z madžarskim zunanjim ministrom Kanyo zaradi obnovitve pogajanj. Ni tudi izključeno, da se bodo Chvalkovsky in Kanya pred obnovitvijo pogajanj še sešla in se dogovorila o pričetku dela delegacij.

SLOVAŠKA REŠENA.

PRAGA, 18. oktobra. Med CSR in Madžarsko so v teku diplomatski razgovori zaradi obnovitve pogajanj, kdaj se bodo pogajanja obnovila, pa trenutno še ni znano. Razgovori se vodijo po diplomatski poti ob soproščanju nemškega in italijanskega zunanjega ministrstva. CSR se naveliča bolj na Berlin, Madžarska pa na Rim, tako da so paralelno v teku tudi pogajanja med Prago in Budimpešto ter Berlinom in Rimom. Tako s strani Berlina kakor Rima se zahteva obojestransko popuščanje, da bi se na ta način že vnaprej odstranile vse glavne težkoče. Po zadnjih informacijah je vprašanje Slovaške izven razprave. Tu bodo sklenjene korekture dosedanje meje, toda o kakem plebiscitu ne more več biti govora. Madžari so morali tu popustiti skoraj na vsej črti. Izven diskusije sta tudi že Bratislava in Nitra, edino glede Košic ostajajo Madžari še trdovratno pri svoji zahtevi, čeprav niti v mestu niso v večini, okolica pa je vsa slovaška.

BOJ ZA PODKARPATSKO RUSIJO.

Sedaj se bide diplomatski boj v glavnem še za Podkarpatsko Rusijo. Dejstvo, da obstaja tam že avtonomna rusinska vlada, zelo ovira akcijo madžarske diplomacije, ki se sedaj trudi dokazati, da ta vlada nima nobene avtoritete in da je sestavljena ad hoc, samo da bi se ustvarjale težkoče »pravičnim« madžarskim zahtevam. Dr. Chvalkovsky pa je izjavil, da bosta pri obnovljenih pogajanjih navzoča tudi dva ministra užhorodske vlade, ki bosta zastopala interese Podkarpatske Rusije. V Užhorodu se je sešel včeraj prvič tudi rusinski parlament, ki je sprejel soglasen sklep, s katerim se načelno in nedolžno izreka proti vsakemu razko-

sanju Rusinskega. Istočasno je bilo v Perečinu veliko rusinsko zborovanje, ki je prav tako sprejelo resolucijo, v kateri se zahteva samostojna in nedeljena Podkarpatska Rusija v sklopu zvezne CSR. Spricho teh odločnih nastopov Rusinov samih se pojavljajo govornice, da bi se Madžarska zadovoljila tudi le z ozkim koridorjem, ki bi jo ob romunski meji vezal s Poljsko. Toda Rusini tudi o tem nočejo ničesar slišati. Temu se bo razen CSR uprla tudi Romunija.

PRAGA, 18. okt. Dva podkarpatska ministra, ki bosta pritegnjena k pogajanjem z Madžari sta prispela z letalom v Prago in konferirala s Chvalkovskym o vseh tekočih vprašanjih.

MADŽARSKA VLADA V ZAGATI.

BUDIMPEŠTA, 18. okt. V tukajšnjih po-

litičnih krogih še vedno upajo, da bo morala le sklicana konferenca štirih in da ne bo treba obnoviti direktnih pogajanj s CSR. Madžarska vlada se sicer dobro zaveda, da tudi od konference štirih velesil ne bi dosegla boljših rezultatov, kakor pri direktnih pogajanjih, toda sklicevala bi se potem lahko na diktat, katerega je morala sprejeti, dočim se pri pogajanjih boji odgovornosti, ki bi jo morala sprejeti in bi morala zaradi akcije ekstremističnih elementov najbrže odstopiti. V tem primeru bi nastala na Madžarskem nevarnost fašističnega prevrata.

MIR VZDOLŽ VSE MEJE.

PRAGA, 18. okt. Avala. Havas poroča: V Podkarpatski Rusiji kakor tudi na Slovaškem od Bratislave do Košic, kjer je v veljavi obsedno stanje, vlada od včeraj popoln red in mir. Po poročilih iz Bratislave studira slovaška vlada možnosti nadaljevanja pogajanj z Madžarsko o rešitvi obmejnih vprašanj. Vlada je odposlala tudi v Prago posebno delegacijo, ki je z zunanjim ministrom Chvalkovskym sestavila nove predloge za ta pogajanja. Novi predlogi gredo dalje od prvotnih in odstopajo Slovaki z njimi Madžarski več ozemlja, kakor so ga bili prvotno pripravljene odstopiti.

ITALIJANSKI GLAS.

RIM, 18. okt. »Informatione Diplomatiche« piše, da bo dobila Madžarska ozemlje, kjer so Madžari v večini, drugod pa bo plebiscit. Zanimivo pa je, da to italijansko uradno glasilo nič več ne piše o skupni meji Poljske in Madžarske.

Židje molijo za Madžarsko

MADŽARSKI ŽIDJE SE ŠE NISO SPREMENILI. — NEČEDNE AKCIJE SLOVAŠKIH IN RUSINSKIH RENEGATOV. — SOLIDARNI TUDI SOCIALISTI.

BUDIMPEŠTA, 18. oktobra. Budimpeštanski Židje so imeli ogromno zborovanje, na katerem so zahtevali vrnitev Slovaške in Podkarpatske Rusije »k materni zemlji madžarske«. Dr. Geza Desi, ki je vodil zborovanje, je dejal, da pozdravlja tudi vse »Madžare izraelske vere« onstran meje, ki v trpljenju čakajo osvobodjenja. Potem je nadaljeval: »Mi prosimo vsemogočnega boga, da usliši naše prošnje in razdobi okove zaslužjenih bratov. To je naša religiozna vera in naše patriotično čustvovanje za neločljivo enotnost. Mi verujemo v pravično madžarsko zmago. Na tem nespremenljivem stališču stojimo mi vsi z madžarskim narodom zraščeni Židje, za to stališče živimo in umremo. Zanj stavimo na razpolago vse svoje moči in vse svoje premoženje in hočemo, da se ta naša odločitev sliši doma in onstran meje.« V enakem duhu so govorili še dr. Ernest Brody, Aleksander Kelecsenyi in drugi Židje. Razen tega so molili za zmago »pravične madžarske stvari« tudi v sinagogah.

V enakem smislu se gibljejo zadnje dni slovaški in rusinski renegati na Madžarskem, ki se vedno izdajajo za Madžare, sedaj pa so tako predrzni, da govore naenkrat v imenu Slovačkov in Rusinov. Tako so priredili v Bekeressabi zborovanje »Slovačkov«, na katerem so govorili znani slovaški renegati Janos Mericsko, Karl Darida, Janos Janovszky in kaplan Ferencz Radnai. Ugotovili so najprej, da se na Madžarskem »nikoli ni delalo razločka med Slovaki in Ma-

džari in se je vedno z vsemi enako postopalo, zato nimajo madžarski Slovaki niti najmanjšega vzroka za kakršne koli pritožbe. Ostati hočejo zvesti Madžarski, svoji skupni domovini, in zahtevajo, da se ji vrnejo tudi vsi kraji gorenje Ogrske.« V Budimpešti pa je ustanovil rusinski madžaron, univ. prof. dr. Illes-Illayasevits »Rusinski narodni svet«, katerega prvi sklep je bila resolucija, v kateri se zahteva priključitev Podkarpatske Rusije k Madžarski.

Končno so se pa izrekli za »pravično madžarsko stvar« tudi madžarski socialisti in poslali zadevno spomenico socialistični internacionali, katero prosijo, da podpre akcijo madžarskega proletariata za »vrnitev severne Ogrske k domovini.«

Francija naj se umakne iz Evrope

BERLIN, 18. oktobra. Z ustanovitvijo Velike Nemčije je po mnenju vodilnih nemških osebnosti stoletni boj med Francijo in Nemčijo dokončno dobojevan v korist Nemčije, ki je postala vodilna sila na evropskem kontinentu. Francija nima zato s svojo politiko nobenega opravka v Evropi, zato naj se omeji na položaj kolonialne velesile, katere glavni interesi so izven Evrope. Na taki podlagi je Nemčija vedno pripravljena skleniti s Francijo sporazum. Poprej pa se morajo Nemčiji izročiti še vse kolonije, ki so ji bile v Versaillesu odvzete. V tem smislu piše tudi »Völkischer Beobachter«.

Nemška špionaža v Ameriki

WASHINGTON, 18. oktobra. Reuter: Od 18 oseb, ki so jih ameriške oblasti osumile vohunstva, so 4 že zaprli. Med njimi sta dva visoka funkcionarja nemškega vojnega ministrstva. Službo prenašalcev med nemškimi špijoni v Ameriki in berlinskim vojnim ministrstvom so vršili uradniki nemških paroplovnih družb. Nemški vohuni so odkrili načrte za obrambo panamskega prekopa, o mobilizaciji atlantske flote in o utrdbah na vzhodni obali. Po neki vesti je nasedel nemškemu špijonu celo sam Roosevelt.

Odmevi zarote v Italiji

TRST, 18. okt. V zvezi z odkritjem tajne židovske organizacije, ki je bila usmerjena proti fašizmu in ki je bila razširjena v različnih gornjeitalijanskih mestih, se je izvedelo, da je bilo aretiranih zelo mnogo oseb. Upajo, da bo uspelo spraviti večino voditeljev zarote pod ključ. Voditelji organizacije so bili v najtesnejših stikih z mednarodnim židovstvom in z državni sovražnimi krogi. — »Tribuna« piše v tej zvezi, da odkritje zarote jasno kaže, kako dobro je organizirano in medsebojno povezano mednarodno židovstvo. Židje izrabljajo gostoljubnost države, v kateri živijo, a delajo na njenem razkroju.

Valera zahteva priključitev Ulstra

LONDON, 18. oktobra. Reuter: Irski ministrski predsednik de Valera je dal londonskemu »Evening Standardu« izjavo, v kateri pravi, da je treba Ulster priključiti državi Eire (Irski). To se ne bo smelo zgoditi s plebiscitom, temveč po zgledu monakovskega sporazuma z mirno rešitvijo za zeleno mizo. Eire bi imela skupaj z Ulstrom enoten parlament, vendar bi Ulstru ostal še nadalje lokalni parlament. Dublinski parlament naj bi rešaval samo vprašanja narodne obrambe, financ, pošte in davkov. De Valera pravi, da bi zedinjena Irska veliko lažje pomagala Angliji v primeru evropske vojne. Če bo ostala še nadalje razdeljena, pa ni gotovo, če bo mogla sploh kaj pomagati. Ulstrski ministrski predsednik mu je pa takoj odgovoril ter dejal, da ni opazil med protestantskim prebivalstvom Ulstra nobene izpremembe v lojalnosti nasproti britanski kroni. Katoliško prebivalstvo Ulstra ima pa več svobode kot v Angliji. Ulster hoče ostati pri Angliji in se nikoli ne bo vdal!

ZA ENKRAT 10 MILIJONOV.

LONDON, 18. okt. Češkoslovaški finančni ekspert je včeraj odpotoval iz Londona. Angleška vlada je izjavila, da je pripravljena izplačati Češkoslovaški 10 milijonov funtov takoj, vendar mora denar uporabiti samo v mirovne namene. Nadaljnja pogajanja se bodo nadaljevala pozneje, in sicer na novi podlagi, kajti pri naslednjem posojilu naj bi se pritegnile tudi druge države. Na uradnih mestih so izjavili, da Anglija nadaljnjega posojila ne more sama odobriti.

FRANCOSKI TISK ZA OBOROŽITEV.

PARIZ, 18. oktobra. V francoskem tisku se pojavlja vedno glasnejša zahteva po močni oborožitvi, zlasti v zraku. Bivši minister za delo Frossard piše, da potrebuje Francija takoj 5000 novih letal. De Torres zahteva v »Paris Soir« takojšnjo zgraditev 1750 in nato še 2600 letal. Šef francoske vlade bo postal enakovreden s šefi avtoritarnih držav šele tedaj, kadar bo stala za njim dovolj oborožena Francija. V enakem smislu pišejo tudi ostali listi in pravijo, da je stala Francija v septembru pred svetovno vojno letalsko popolnoma nepripravljena.

NOVA ZELANDIJA ZA ALKOHOL.

LONDON, 18. okt. Pri volitvah v Novi Zelandiji se je izreko proti prohibiciji 501 tisoč, za prohibicijo 244.000, za državno kontrolo točenja alkoholnih pijač pa 94

Maribor, 18. oktobra 1938.

Volitve, razpisane za 11. december t. l., padajo v najbolj razgibano dobo v svetu po 1. 1918. Z Versaileskim mirom postavljeni mejniki med državami in narodi padajo drug za drugim. Slovenci kot razkosan narod proti tem dejstvom ne moremo ostati ravnodušni. Dogodki ki se odigravajo v Evropi, vsak čas lahko pljusnejo val sprememb tudi ob nas, ki bi morali in moramo biti pripravljeni na vsak slučaj.

Volitve dne 11. decembra in priprave na nje so najlepša prilika, da našo pripravljenost manifestiramo pred svetom in doma. Pomen dogodkov okoli nas v ničemer ne zaostaja za onimi pred 20timi leti, v oktobru in novembru l. 1918. Revizionizem takrat postavljenih mej slavi svoje zmagovalstvo v Srednji Evropi. Z insolenco, ki je je zmožen le madžarski plemenitaš, zahteva revizionizem popravilo mej na podlagi potvorjenih statistik iz starih, za njega zlatih časov Avstro-Ogrske. Slovenci moramo biti na oprezi, **kakor en mož.**

Dogodki okoli nas diktirajo enoten nastop vseh onih političnih skupin in grupacij, ki se te nevarnosti iskreno zavedajo in so pripravljene **podrediti svoje strankarske interese obče-narodni koristi.** Tudi v tem pogledu se ozremo lahko za 20 let nazaj in se le učimo pri tedanjem zgledu slovenske sloge. Želeli bi le, da bi danes, če se ostvari podobna služnost, predstavljali Slovenci za svoje naloge in dolžnosti bolj pripravljeni moške, kakor so bili oni iz l. 1918. ...

Naloge so danes težje in položaj za nas nevarnejši. Takrat so mali narodi slavili zlom vseh reakcionarnih sil v Evropi, ki so jih skozi tisočletja zatirale in dušile v njihovem razvoju. Evropa je bila v mirnem in svobodoljubnem zmagovalstvu, ki je omogočalo malim narodom osvobodjenje in utrditev samostojnosti. Nekateri smo temu prvotnemu zmagovalstvu in velikodušju preveč zaupali in zidali edino le manj. Bili smo že takrat bridko prevarani, med njimi mogoče najbolj mi Slovenci, ki smo morali pustiti tretjino naroda izven meja nove svobodne naše države. Druge, Čehe, je doletela podobna usoda po 20-tih letih. ...

Danes slave zmago nasprotne sile. Zapuščena od vseh svojih prijateljev na zapadu propada bratska ČSR. Slovaki in Rusini so dobili v okviru nove ČSR vse svoje pravice, toda usoda njihovih narodnostnih mej še ni odločena.

Slovenci moramo biti kot nikdar prej pripravljeni in enotni vsi, prav vsi, ki nismo zaslepljeni po strankarskih interesih in strasteh. Kdor se bo podil zgolj za strankarskimi koristmi, bo izločen potem sam.

Isto enotnost nam narekuje notranji položaj v državi. JRZ gre v volitve pod zastavo unitarizma in narodnega edinstva. Združena opozicija pa gre v volitve pod geslom sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. En del Slovencev je pri JRZ, drugi pri opoziciji, čeprav pri njej Slovenci radi svoje neenotnosti in odpora po bivših vodilnih slovenskih političnih strankah nismo sodelovali. Če pride po volitvah do sporazuma s Hrvati, bodemo Slovenci z uspehom sodelovali le, če bodo vsi oni, ki jih vodijo vseobčji narodni in ne zgolj strankarski interesi, nastopili enotno. **Volitve 11. decembra morajo torej biti, če že ne manifestacija enotnosti na kandidatskih listah, pa vsaj glede slovenskih občenarodnih interesov manifestacija enotnosti vseh zavednih Slovencev doma in pred svetom.** kv.

Nemčija se je odrekla Bratislavi

PRAGA, 18. okt. Avala. »Prager Abendzeitung« poroča, da je državni tajnik za nemško manjšino pri slovaški vladi dr. Karmasin izdal razglas na svoje rojake, v katerem pravi, da se je Nemčija za vselej odrekla vsem aspiracijam na Bratislavo in druge nemške manjšinske otoke na Slovaškem.

ATATURK NEVARNO BOLAN.

CARIGRAD, 18. sept. Avala. Stanje turškega prezidenta Ataturka je še vedno zelo resno. Ministrski predsednik in vsi ministri so zbrani v nekdanjem sultanovem gradu Dolma Bagče, kjer leži Kemal Ataturk nevarno bolan.

Grda poljska kampanja

POLJAKOM NI DOVOLJ, DA SO SI PRISVOJILI OZEMLJE S ČESKO VEČINO, AMPAK PODPIRAJO DALJE TUDI MADŽARSKI IMPERIALIZEM.

VARŠAVA, 18. oktobra. Poljski tisk nadaljuje še vedno svojo ogabno kampanjo proti ČSR. Ni dovolj, da je Poljska s silo iztrgala Čehom ozemlje, na katerem je več Čehov kakor Poljakov, katere sedaj Poljaki preganjajo kakor brezpravno divjačino, sedaj se zavzema v enakem smislu tudi za Madžarsko. »Gazeta Polska« pretaka solze nad »strašno usodo« Madžarov v ČSR, a se tolaži, da bodo tudi to trpljenje srečno prestali. »Express Poranny« zahteva brezpogojno priključitev Podkarpatske Rusije k Madžarski, ker terja to pravičnost, preteklost, zemljepisni položaj in mir Evrope. Nikjer pa ne omenja

edinega argumenta, ki bi bil veljaven, s a m o o d l o č b e Rusinov. »Wieczor Warszawski« pravi, da so Čehi glavni sovražniki miru v Evropi. »Kurier Poznański« se sicer zavzema za svobodno Slovaško, zahteva pa priključitev Podkarpatske Rusije k Madžarski. V enakem smislu piše tudi opozicionalni »ABC«. Okoli 100 raznih trgovskih in drugih gospodarskih organizacij je pa poslalo zunanjemu ministru Becku spomenico, v kateri se zavzema za skupno poljsko-madžarsko mejo, ki da je potrebna v interesu poljskega gospodarstva in prometa.

Neznosno stanje v Palestini

PO VSEJ SVETI DEŽELI DIVJA GVERILSKA DRŽAVLJANSKA VOJNA. — ANGLEŽI NEODLOČNI IZ STRAHU PRED POSLEDICAMI.

JERUZALEM, 18. oktobra. Vse vesti, ki prihajajo iz raznih delov Palestine, dokazujejo, da je Sveta dežela v polnem razmahu državljanske vojne. Boji se vodijo na vseh straneh brez usmiljenja. Tudi Jeruzalem sam je kakor obkoljena trdnjava. Nad mestom je razglašeno obsedno stanje. Vsa mestna vrata, razen enih samih, so zaprta. Na mestnem obzidju so postavljene straže angleških vojakov s strojnimi. V okolici Jeruzalema in drugod se bijejo vsak dan boji med oddelki angleške vojske in arabskimi ustaši, ki so zelo dobro oboroženi. Ker se ustaši naglo poja-

vijo, napadejo in zopet izginejo, je boj z njimi zelo težaven. V Jeruzalemu samem se še vedno dogajajo atentati. Tudi na policijskega podpoveljnika je bila s strehe neke hiše vržena bomba, ki pa njega ni zadela, ampak ranila je štiri druge pasante. Angleži so bili zaradi tega prisiljeni poklicati na pomoč nove čete, ki so deloma že prispele v Hajfo, deloma pa so na potu v Palestino. Zdi se, da nameravajo Angleži poseči po bolj energičnih sredstvih, čeprav se boje posledic, ki bi nastale med arabskim svetom v arabskih državah in kolonijah.

Kanton v resni nevarnosti

JAPONCI SO PRESENETILI KITAJCE NEPRIPRAVLJENE. — POL MILIJONA BEGUNCEV ZAPUSTILO KANTON.

HONGKONG, 18. oktobra. Boji za Kanton so se včeraj nadaljevali in Japoncem se je posrečilo vreči še ne dobro pripravljene in utrjene Kitajce na mnogih mestih z njihovih postojank in presekat železniško progo Kaolun-Kanton. Tako so sedaj pretrgane zveze Kantona s Hongkongom in Hankovom. Boji se bijejo sedaj v neposredni bližini angleške

kolonije, ki je močno zastražena. Japonci so dosegli te uspehe zaradi tega, ker so Kitajce presenetili nepripravljeni, odnosno ne zadosti pripravljene. Obstaja resna nevarnost, da bodo Japonci zavzeli Kanton, še preden bodo Kitajci zbrali dovolj čet za uspešno obrambo. Iz Kantona je pobegnilo že okoli pol milijona civilnega prebivalstva.

NEMCIJA IN BALKAN.

BERLIN, 18. okt. Nemški minister Funk, ki se je pravkar vrnil s potovanja po Jugoslaviji, Bolgariji in Turčiji, je izjavil, da ima južnovzhodna Evropa vse, kar Nemčija potrebuje. Države, ki so v balkanski zvezi, so vse v prijateljstvu z Nemčijo. Najboljše se vidi to pri Turčiji, ki je dobi-

la nemško posojilo, s katerim bo gradila pristanišče na Črnem morju, več cest, železnice in mostov.

SKOK Z MOSTU V DRAVO.

Danes opoldne je skočil z mostu v Dravo nadstražnik v pok. Kosmač Leon. Nesrečnež je takoj izginil v valovih.

Volivno gibanje

JNS za federacijo. Današnje »Jutro« piše, da sta JNS in Blok sporazuma slovesno proglasila, kar je njima skupno: monarhija, dinastija Karađordjevičev, narodna vojska in državna celina, kar daje volivni opoziciji poudarjeni državotvorni značaj. Slovesno proglašenje teh temeljnih točk in »Jutrovo« poudarjanje tega ni potrebno, ker nihče v JNS niti v Bloku sporazuma ni zastopal in ne zastopa drugega stališča, saj je znano, da je dr. Maček, odkar je v opoziciji, poudarjal te osnove in da so te osnove tudi baza sporazuma od 8. okt. 1937. V teh vprašanjih torej ni nobene razlike med JNS in Blokom sporazuma. Nekaj drugega pa je to, kar poroča »Jutro« in »Slovenski Narod«, češ da dogovor JNS z opozicijo ni le tehničen, temveč »širšega značaja, ki predvideva sodelovanje tudi za bodočnost pri reševanju vprašanj, ki se nanašajo na našo notranjopolitično konsolidacijo«. Ker je bistveno načelo Bloka sporazuma z nosilcem liste g. dr. Mačkom narodni sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci kot tremi narodnimi individualnostmi, pomeni pisanje »Jutra« in »Slovenskega Naroda«, da je sedaj tudi JNS sprejela to načelo in se bo borila zanj ne samo pri volitvah, ampak tudi v bodoči Narodni skupščini. Dr. Kramer mora torej natočiti javnosti čistega vina in pristati JNS odkrito povedati, da je via facti zapu-

stil princip unitarizma in narodnega edinstva ter pristal na federalizem, čeprav v »Jutru« svojim bralcem še vedno oznanja svojo »vero v pravilnost narodnega edinstva«.

Duhovniške kandidature JRZ. »Delavska politika« poroča, da je dosedaj določenih za kandidate JRZ v Sloveniji 11 duhovniških kandidatov in sicer da bodo kandidirali takole: Ljubljana mesto: notranji minister dr. Anton Korošec; Ljubljana okolica: duhovni svetnik, senator in kaplan Smodej; Kamnik: kaplan in glavni urednik »Slovenca« dr. Ahčin; Kočevje: župnik Škulj; Logaieci: bivši tajnik SLS, kaplan Gabrovšek; Krško: sedanji tajnik JRZ, kaplan Tomazin; Brežice: dekan Tratnik iz Rajhenburga; Prevalje: urednik »Slovenca« in kaplan dr. Kuhar; Ptuj: kaplan Marko Kranjc; Maribor levi breg: kanonik dr. Hohnjec; Dolnja Lendava: upokojeni župnik Klekl. S tem menda število duhovniških kandidatov še ni popolno.

JNS v razcep. »Obzor« in »Jutarnji list« poročata, da je bivši minister in podpredsednik JNS ter voditelj hrvatskega krila JNS izstopil iz JNS, ker se ne strinja s sporazumom o volivnem sodelovanju s KDK in UO. Z njim se bo verjetno solidariziralo še nekaj prvakov JNS v savski banovini. Tako bivša poslanca g. Kovač in g. Cvetič. Od druge strani se pa nam poroča, da so tudi pristaši JNS v Sloveniji po dogovoru JNS z Blokom sporazuma prišli v veliko zagato. Eni

hočejo ostati zvesti dosedanjemu programu JNS, t. j. unitarizmu, narodnemu edinstvu ter integralnemu jugoslovenstvu ter izjavljajo, da ne bodo volili kandidatov JNS, drugi pa vidijo v tem, da je sprejela JNS dr. Mačka za nosilca liste, zmago politike, ki so jo oni že dolgo zagovarjali in voditeljem JNS zaman priporočali. Tudi pristaši JNS, ki simpatizirajo z Blokom sporazuma izjavljajo, da ne bodo volili kandidatov JNS ter bodo raje glasovali za odkrito in jasno politiko dr. Mačka ter zato za kandidate Bloka sporazuma, ker se nočejo izpostaviti nevarnosti, da bi JNS po volitvah zopet menjala politiko.

»Slovenska beseda«, list dr. Puca in slovenskega krila UO v Ljubljani, je bila z odlokom notranjega ministra ustavljena.

Kandidature JNS na listi dr. Mačka. Današnje »Jutro« poroča, da bo na listi dr. Mačka Blok sporazuma (UO in KDK) postavil svoje kandidate, da bo pa sprejel dr. Maček na listo tudi vsakega kandidata, ki ga bo predložilo vodstvo JNS. Kako se kandidature razvrste ni dogovorjeno. Če se lokalni činitelji dogovorijo za enotne liste, se ne izključuje enotni nastop opozicijske volivne akcije, sicer bodo pa veljale paralelne kandidature.

Štiri volivne pisarne v Ljubljani. V Ljubljani že sedaj poslujejo štiri volivne pisarne: tajništvo JRZ in JNS, pisarna slovenske opozicije in pisarna dr. Dinka Puca.

Dr. Korošec in Irgovec Bahovec bo sta kandidirala v Ljubljani. Njihova namestnika bosta g. Tersegav, urednik »Slovenca« ali g. Ivan Avsenek, gospodarstvenik iz Ljubljane ter obrtnik Kavka.

Dr. Dinko Puc bo verjetno kandidiral v Ljubljani.

Prof. Lončar iz Ljubljane je včeraj z večjo delegacijo posetil dr. Mačka.

Slovenjegraška organizacija JRZ je sklenila, da predloži za kandidata ravnatelja meščanske šole, g. Teuershuba.

V Litiji hočejo na listi JRZ kandidirati župan Lebinger, bančni uradnik Puš iz Ljubljane in šentviški župan Pivec.

Drugi volivni govor dr. Stojadinovića bo v nedeljo v Negotinu.

Tretja državna lista na vidiku. Današnje »Novosti« poročajo iz Beograda, da ni izključeno, da bo vložena še treja državna lista za volitve, katere nosilec bi bil g. Nikola Uzunović. Njo bi podpirali vsi, ki nočejo kandidirati na listi dr. Stojadinovića in ne na listi dr. Mačka. V pošteb bi prišli predvsem bivši pristaši JNS ter eventualno tudi pristaši g. Bože Maksimovića.

Ljuba Davidović bo verjetno kandidiral v Mačvi, vendar še tudi v nekem drugem srezu.

Ljotičevi Zboraši so imeli v nedeljo v Beogradu konferenco, ki je trajala ves dan. Ni še gotovo, ali bodo šli na volitve sami, ali se bodo pridružili listi dr. Mačka. Odločitev je pripuščena Dimitriju Ljotiću, ki ni bil na konferenci. Današnje »Vreme« poroča, da so v stanovanju g. Davidovića delegati g. Ljotića včeraj sprejeli vse pogoje in ugotovili tekst sporazuma z grupami beograjske Združene opozicije za skupen nastop pri volitvah.

Adam Pribičević bo kandidiral v sreznju Dvor. Njegov namestnik bo Sima Eror, dosedanji poslanec SDS za dvorski srez.

Disidenta zemljoradniške stranke Vojo Lazića je stranka sprejela nazaj, zato ker je pristal na sporazum od 8. oktobra 1937.

Božo Maksimovića po nekaterih vestih niso hoteli sprejeti na opozicijsko listo. Proti njemu so bili srbijanski radikalni grupe Ace Stanojevića. Kaj bo sedaj naredil se še ne ve.

Borza. Curih, 18. oktobra. Devize. Beograd 10, Pariz 11.72, London 20.94, New York 141.25, Milano 23.20, Berlin 176.62, Praga 15.20.

Vremenska napoved. Lepo milo jesensko vreme, jutranja megla, zlasti v Dravski dolini.

Novice

Celjske kulturne potrebe in pomanjkanje sredstev

Za podporo so zaprosile občino med drugimi ustanovami Mestna knjižnica, Podmladek Jadranske straže meščanske šole za ekskurzijo, Historični klub v Ljubljani za ekskurzijo, Umetniški klub v Mariboru, Slovenski krožek na Dunaju, Aeroklub Celje, brezposebni prof. kandidati in še nekaj drugih društev. Vse te prošnje so bile odklonjene z motivacijo, da ni kredita, nekateri izmed prošnikov pa dobivajo itak redno letno podporo (knjižnica in Aeroklub). Prav tako je bila soglasno odklonjena — na seji so bili vsi predlogi od prvega do zadnjega soglasno odobreni ali odklonjeni — prošnja knjižnice za nove prostore. Sedanja soba namreč ne zadostuje več potrebam mestne knjižnice, ki se nahaja tudi Cradi premajhne subvencije (10.000 din) v težkem finančnem položaju. Knjižnica namreč plačuje vse nameščenice sama. Pred tedni smo že opo-

zorili javnost na te težke razmere in napisali, da zasluži knjižnica več pozornosti, posebno danes, ko s širjenjem slovenske besede širi in utrjuje narodno zavest. — Občina izbira primeren prostor za novo realno gimnazijo in bo zaprosila banovino za primeren znesek v proračunu. Predlagano je bilo zemljišče tik ob sedanjem gimnazijskem poslopju v Rimski 6, toda to mesto je preveč prometno in morda bo bolje nameniti poslopju stavbišče Pertinačeve tovarne. — Pričelo se bo delo pri instalaciji centralne kurjave v gledališču, ker je stara napeljava tako slaba, da so se lani operni pevci iz Ljubljane na odru prehladili in je sklenilo ljubljansko Narodno gledališče z občino pogodbo pod pogojem, da dobi gledališče novo centr. kurjavo. — Občina je že naročila knjigo »Naš Jadran« za 480 dinarjev.

K prekmurskemu osvobojenju

Narodna orientacija prekmurskega ljudstva v prevratnih dneh

Najzavednejši del prekm. ljudstva, pripravljen za članstvo v enakopravni slovenski in jugoslovanski skupnosti, ob upoštevanju nekaterih lokalnih gospodarskih in prosvetnih zahtev, je bil oni, ki ga je vzgojila kat. duhovščina. Tako je bilo posebno popolnoma katoliško ljudstvo na Dolinskem. To ljudstvo je sistematično vzgajalo slovenskemu književnemu jeziku se približujoče časopise, med njim so živeli ljudje, ki so imeli že medredne stike z drugo stranjo Mure. Ljudomski tabor in njemu sledeči pogromi, ki so bili z vojaštvom v krvi zadušeni, so odpor proti Madžarski še stopnjevali. Niso bili izvršeni po navodilih ali po smislu dela tistih, ki so delali za Jugoslavijo. Toda bili so izraz ljudske volje, da se reši tuje gospode in njenega socialnega pritiska. Jugoslavija je bila ljudsko geslo po socialni osvoboditvi in v njej je videlo v prvi vrsti deliteljico veleposestniške zemlje. Ogromno večino najlepše zemlje na Dolinskem sta si delila knez Esterhazy in grof Zichy. Med velikimi kompleksi posestva grofa Zichyja so ležale občine Turnišče, Odranci in Črenšovci s 170 ljudi na 1 km². Gotovo ni slučajno, da so iz teh krajev najvnetejši pristaši pridružitve k Jugoslaviji in skoraj — poleg obmurskih vasi, kjer so prilike podobne, vsi dobrovoljci.

Istovetnost katolicizma in narodnega dela kat. duhovščine je imela pa tudi nevspešno posledico. Narodno delo kat. duhovščine ni moglo pritegniti malomeščanskih plasti, inteligence in delavstva. Liberalnejši protestantizem se ni čutil kroženega po liberalizmu, zato se tudi pred njegovo madžarizacijo ni branil. Malomeščanstvo je bilo močno pomešano s tujimi priseljenci in zapadalo madžarizaciji. Zapadli so ji tudi Židje, kot glavni trgovski element v Prekmurju. Delavstvo in obrtništvo, ki je v tujih središčih prišlo v dotiko s socialnim gibanjem madžarskega proletariata, je zapadalo obenem s sprejemanjem njegovih gesel tudi tujim nacionalnim vplivom. Te plasti so bile popolnoma ločene od ostale Slovenije. Niso imele podobnih posrednikov kot je bila kat. duhovščina za svoje kat. množice. Slaba posledica propada slov. reformacije izven Prekmurja je, da je po začetni pobudi prekm. evang. ljudstvo izgubilo stike s slovensko stranjo, ki je bila zanj samo katoliška. To je močno motilo tudi v novi jugoslov. državni skupnosti, ko se je znašlo samo obdano od čisto kat. množic in je povzročilo, da so se njegovi voditelji odločili za članstvo v nemški cerkvi. — Za odtujitev so skrbele šole in sploh ves političen in družben sistem. Ko so 20. okt. 1918. na proslavi 25-letnice »Vendske krajine madžarskega širčnega društva« govorniki povdarjali gesla tega društva in madž. vlade, da v Prekmurju ni Slovencev, temveč da so samo »vendski govoreči Madžari«, so naleteli na opozicijo, ki je povdarjala svoje slovenstvo in klicala Ju-

goslaviji. Toda to je bila množica, vzgojena od »Novin«. Ostale plasti so bile precej indiferentne, zadovoljne bi bile tudi s ponujeno »Mursko županijo«, s katero Madžari niti resno niso mislili. Gotovim popolnoma odtujenim elementom je bilo tudi to preveč. Te plasti so bile prijemljive samo z gesli socialne vsebine in so se nasproti raznim gibanjem po tem merilu tudi opredeljevale. Geslo agrarne reforme na Goriškem, kjer so bili veleposestniški gozdovi, ni moglo tako vplivati kot na Dolinskem, kjer so se ljudje tesno stiskali med prostranimi grofov. kompleksi rodovitne zemlje.

Značilno za dogajanja v omenjenih plasteh je pisanje prof. Mikole, ki pravi l. 1921. v svoji v Budimpešti tiskani »Domovini«: »Mi Vendi smo se pred vojno zelo malo brigali za svoje ljudstvo. Zdaj moramo z bridkostjo spoznati, da je naša nemarnost kriva vsega tega, kar se je zgodilo. Medtem, ko smo mi hodili samo po poti gospodarstva in imeli samo gospodarske cilje, so krti na skrivaj kopali in podkopali temelje našega malega naroda. Videli smo delo teh krtov ali bili smo tako trdni v svojem položaju, da nismo marali za njihovo delo.« Ostro napada Kleklo, »ki sže podo Kraincom i dó sže odnyi voditi.« Pravi, da je Kleklo prekm. »pravi sztári jezik« približeval »kranjščini« in tako so lahko Slovenci Francozom i. dr. dokazali, da so eno s Prekmurci. Prof. Nikola je karakterističen za svojo sredino in nazoren primer, kako je vzgojila v tujem duhu Madžarska tudi tiste, ki sicer niso hoteli zatajiti svojega materinega jezika. On je žrtev raznarodovalnih teorij, kot jih poznajo tudi na Koroškem. »Vendoslovstvo« je močno širila madž. vlada posebno v času, ko je prihajala dokončna ureditev meja v poštev. Ta gesla so seveda tudi, po vojni še živel. »Domovina« je do 1922. proglašala Prekmurce za »Vende« in Prekmurje za »Vendijo«. Pri tem je imela podnaslov: »mészecsne novine za slovenski národ« in pisala l. 1922: »Mi zavodni i sžebe obszútészi Vogrszki szloveneje moremo biddi. Naš národ je sztári, jezerolétén, eden ti najsztáresi národov Europe...« Krilatice o vendsko govorečih Madžarih, ki jih je nekoč širilo že omenjeno »Vendsko krajine društvo«, »Domovina« ni vzdrževala. »Vendslovstvo« teorija pa je imela tudi v novi državi še nekaj glasil. Da kljub novim razmeram še ni zamrla, je krivo poleg ekonomskega položaja njenih glasnikov tudi nerazumevanje prekmurskih prilik, grehi upravnikov in razrvanost slov. političnih prilik. Pred prevratom sta bili »glasili vendslovstva« v Ameriki »Szlo bodna Rejes« in »Zvezda Vogrszki Szlovincov«. Obe ste začeli izhajati l. 1916., prvo v Bethlehemu, drugo v Chicagu. Stike med prekmurskimi izseljenci in izseljenci iz stale Slovenije je navezoval list »Vogrszki Slovenec«. V domovini razen »Novin«, ki so prihajale v precej-

šnjem številu tudi med izseljence, ni nihče izdal lista v prekmursčini. Zanimivo je tudi to, da je vendslovenska »Domovina« našela po prevratu z ameriški izseljenci in s tistimi, ki so ostali še na Ogrskem 140.000 »pravi Vogrszki Szlovincov«. Ker je našela ameriških izseljencev 30.000, je torej na bivšem Ogrskem po njeni statistiki 110.000 Slovencev. Madžarska statistika pa je našla l. 1890. komaj 67.952 Slovence, l. 1910. pa nima zanje več posebne rubrike, temveč jih šteje skupaj s cigani pod »druge narodnosti«.

Iz obmejnega kota

Karambol. Ko je te dni voznik firme Julio Meinl vozil 13 praznih sodov s postaje v Gor. Radgoni v Apače, mu je na ovinku skozi vas Lutverce pridrvel nasproti z velikim tovornim avtomobilom šofer firme Fidler iz Gor. Radgone. Konj so se splašili in zdirljali preko obcestnega roba po travniku. Hlapca je vrglo z voza. Zadobil je več poškodb, pokvarjena je konjska oprema, ranjen en konj ter poškodovan voz in nekaj sodov. — Iz delovanja protitub. lige. Na pobudo agilnega zdravnika dr. Vinkota Čremošnika, je svoječasno započeto delo zopet oživljeno. Zbirka prostovoljnih prispevkov in članarine je dosegla doslej že 21.000 din. Tuk. krajevni odbor se bavi z resno mislijo ustanovitve prepotrebne dispanzerja. Doslej je bilo nakazano več podpor v živilih in tudi v denarju raznim za jetiko obolelim siromakom. — Več narodne zavednosti. Ko je bila meseca marca t. l. izvršena priključitev Avstrije k Nemčiji, je vladalo med sosednimi Radgončani silno navdušenje in povsod je zvenel samo njihov pozdrav. Cello napram našim ljudem se je precej nadutežev šopirilo s tem pozdravom in to v kljub protestom naših ljudi, ki so protestirali, ker so pač smatrali to za golo izzivanje. Sedaj pa je začelo presedati to pozdravljanje tudi že Radgončanom iz nemške Radgone. Ko ste se te dni srečali v Gor. Radgoni na eni prometnih ulic dveh Radgončanki - Nemki ter je ena drugo pojdravila, je druga odločno zavrnila, češ, da se v Jugoslaviji tako ne pozdravlja, kar so odobravalni naši ljudje, ki so to slišali. Bilo bi prav, da bi se po tem ravnali tudi naši ljudje. Kje je narodni ponos in zavednost? Prav bi bilo, ako bi se tem našim nadutežem stopilo nekoliko bolj na prste in bi gotovo vsakdo odobral, ako bi se takim sploh odvzele obmejne legitimacije.

Stavka ribniških kamnolomcev

Stavka ribniških kamnolomcev traja že dalj ko 2 meseca ter je ena najdaljših stavk, ki jih je kdaj vodilo delavstvo v Sloveniji. Pri podjetju Res in drug je bila stavka te dni končana, dočim v podjetju inž. Lenarčiča še traja. Na delo se je vrnilo le malo število delavstva. Okoli 170 delavcev pa je še nadalje brezposelnih.

Peki zahtevajo pekovski zakon

V Beogradu je bil te dni kongres pekovskih mojstrov iz cele države. Po običajnem poteku občenega zbora se je razvila stvarna diskusija o težnjah naših pekovskih mojstrov. Peki zahtevajo omejitev nočnega dela. Ustanovijo naj se posebna pekovska prisilna strokovna združenja. Te ustanove naj določijo enotne krušne cene. Uredi naj se za celo državo enotno odpiranje in zapiranje pekarn. Soglasno je bila sprejeta zahteva po posebnem zakonu o pekarstvu, ki naj uredi vsa sporna vprašanja.

o Napredovanje. Profesor Marij Hvala na realni gimnaziji v Murski Soboti je na podlagi razsodbe državnega svet napredoval v 6. pol. skupino že 20. marca t. l.

o Iz državne službe. Za namestnika državnega tožilca v Celju je bil postavljen Jereb Bogdan, sodnik iz Murske Sobotice. Za višjega pisarniškega oficijala 7. skupine je imenovan Stanko Kronabetfogl v Mariboru. Z okrajnega sodišča v Marenbergu je premeščen k sodišču v Brežicah Josip Horvat. Iz državne službe je odpuščen Konrad Tovornik, kancelist okr. sodišča v Celju.

o Kongres obrtnikov. Na 17. kongresu vsedržavne Zveze obrtnih združenj v Beogradu so bile sprejete razne resolucije, v katerih zahteva obrtništvo zakon-

ske podlago za izboljšanje. Te resolucije so izročili pristojnim ministrom.

o Požar v Ljubljani. Snoči je nastal v Cigaletovi ulici v Ljubljani požar, ki je uničil zidarsko barako. Gasilci so preprečili razširjenje požara.

o Karambol kolesarja in motociklista se je pripetil v Globokem pri Brežicah. Kolesar Jože Verstovšek je dobil pri padcu hude poškodbe po vsem telesu. Francu Dirnbeku pa se kljub padcu ni nič zgodilo.

o. Zanimiva tombola v Kranju. Preteklo nedeljo so bogati dobitki privabili v Kranj na tombolo mnogo ljudi iz cele Slovenije. Tombola je bila zelo razgibana. Srečni dobitniki so bili veseli dveh avtomobilov, motornih koles, koles, itd. Na tomboli so orožniki odkrili sleparstvo s tombolskimi kartami in so aretirali štiri sleparje, med njimi enega iz Studencev pri Mariboru. To odkritje v Kranju bo pojasnilo še nekatere druge tombole, ki so se v zadnjem času vršile.

o. V Ljubljani se je na Cankarjevem nabrežju ustrelil 38-letni ključavničarski pomočnik Franc Carman. Vzrok samomora ni znan.

o. Pijani mesar — morilec. Blizu Bizelskega je neki vinjeni kolesar podrl 40-letnega posestnika Franca Iljaža iz Spodnje Sušice. Nato je neznanec zabodel moža v rebra in prsi, tako da je Iljaž kmalu izkrevavel.

c Vesel prizor na trgu v Celju. Včeraj dopoldne se je sprl na trgu kolporter A. in brcnil stražnika. Pričel se je vesel lov po ulicah, ki se bo končal z ovadbo in ričetom.

c Radi suma tatvin in prodajanja pokradenega blaga je celjska policija včeraj aretirala več ljudi, med njimi trgovskega slugo K. in nekega mesarskega pomočnika.

c Nesreče v Celju. Posestniški sin Zveglič Franc je padel s kolesa na ovinku v Zlati vasi pri Zidanem mostu in se poškodoval po glavi. Dninar Strahovnik J. iz Lipje vasi pri Št. Janžu je padel s kolesom v jarek in se nevarno poškodoval po glavi, obrazu in desni roki. Kovaškemu pomočniku Dvorniku Ivanu iz Vitana je zmečkal levo stopalo železen drog, ki mu je padel na nogo. Delavca Smodiča Franca je v Škofji vasi na vinski tratavi v gostilni Cank udaril nekdo s steklenico po glavi.

c Poslovalnica »Večernika« v Celju je v trgovini g. Leskovška na Glavnem trgu. Sprejema naročila, naročilno in reklamacije.

c Okoliško pokopališče v Celju kliče po osnaženju! Kakor lani bodo tudi letos vojaki in skavti uredili grobove na mestnem pokopališču. Še večje skrbi pa je potrebno okoliško pokopališče, kjer so nekateri pozabljeni grobovi razkopani in meter visoko zaraščeni s travo in onesnaženi. Na skrb privatnikov se ni zanešti, zato naj poskrbi za te grobove kaka ustanova ali društvo.

c Tatvine v trgovini Tivar v Celju. Lastnik trgovine Tivar je javil policiji, da mu je bilo ukradenega blaga za 45.000 dinarjev. Policija je izsledila dva storilca, ki sta priznala, da sta oškodovala Tivar za 26.000 din. Pričakovati pa je še zanimivih odkritij.

p Delavstvo v Pirichovi tovarni v Ptujju je v skrbeh, predvsem pa še sedaj, ko je zima pred durmi, in se vrstijo redukcije na veliko radi selitve v novo tovarno. v bivšo »Petovio«.

n. Potujoča kavarna. Mile Vidaković iz Maglaja je lastnik kavarne, s katero potuje iz kraja v kraj, s sejo na sejem. V tej potujoči kavarni prodaja kavo po pol dinarja. Vidaković se na ta način preživlja že 30 let.

„Vi idiot, saj ste mu vendar prodali našo lastno blagajno!“

Maribor

Graon a weekend hišic pod Koziakom

ZADRUGA ZA GRADNJO WEEKEND HIŠIC NA GRČU. — ELEKTRIFIKACIJA IN UREDITEV CEST NA VZNOŽJU KOZJAKA. — GRADNJA SMEROKAZA NA GRČU.

V znožje Kozjaka je bilo in je v tujskoprometnem oziru še zanemarljivo. V namenu zorati ledino na tem polju je kupil g. Andrej Oset iz Maribora iz tujih rok posestvo na Griču. Stopil je v stik s tamkajšnjimi posestniki, ki so zelo siromašni. Zainteresiral jih je za parcelacijo zemljišč v stavbišča za gradnjo weekend hišic. To zamisel, ki je gospodarskega in narodnoobrambnega pomena, so Mariborčani zelo toplo pozdravili. Mnogi si že izbirajo stavbišča, tako da bo v kratkem na Griču pod Kozjakom nastala prijazna naselbina weekend hišic. Posestniki nudijo stavbišča in gradbeni material zelo poceni na prodaj. Načrte za weekend hišice na Griču izdelujejo domači gradbeniki. Sedaj je na Griču stavbišč za 20 hišic. Za gradnjo teh weekend hišic se bo osnovala posebna zadruga, ki bo skrbela za propagando Kozjaka

in razvoj tujškega prometa v teh krajih. Kamniška občina se zavzema za elektrifikacijo celotnega ozemlja v Rošpohu in Kamnici do Urbana. Prav tako se gradijo avtomobilske ceste od Griča v štiri smeri, tako da bo omogočen avtomobilski promet skoraj na Kozjak. Posebnost bo smerokaz, ki ga bo zgradil g. Oset na lastne stroške na visokem betonskem podstavku. Na veliki plošči bodo označene smeri najvažnejših evropskih mest in postojank z navedbo daljave. Načrt za smerokaz, ki bo prvi v Sloveniji, je izdelala tvrdka inž. Jelenec & Slajmar. Velikopoteznost g. Andreja Oseta, ki bo koristila kobanskemu obmejnemu ozemlju gospodarsko in narodnoobrambno, je treba vsekakor pozdraviti in postaviti za vzgled vsem, ki jim je pri srcu v narodnostnem oziru neogrožena in gospodarsko močna meja.

Obrtniška konferenca v Mariboru

SESTANEK PREDSEDNIKOV MARIBORSKIH OBRTHNIH ZDRUŽENJ. — VRSTA PEREČIH OBRTHNIH VPRAŠANJ.

Danes dopoldne je bila v pisarni Okrožnega odbora obrtniških združenj v Veštrinski ulici obrtniška konferenca. Sestali so se predsedniki vseh tukajšnjih obrtnih združenj in zastopnik okoliških obrtnikov. Konferenco je vodil tajnik zbornice TOJ dr. Josip Pretnar. V daljšem poročilu je obravnaval tekoče pereče zadeve slovenskih obrtnikov. Mariborski obrtniki so se po svojih zastopnikih zavzeli za ureditev problema kaznil-

nice. Sklenjeno je bilo, da bo obrtni odsek zbornice TOJ podvzel najstrožje ukrepe proti šušmarstvu, ki katastrofalno ubija naše obrtništvo, kar je statistično dokazano. Dr. Pretnar je v imenu zbornice obljubil mariborskim obrtnikom vso pomoč pri reševanju njihovih perečih problemov in uresničenju njihovih teženj. Po živahni debati, ki se je razvila o nekaterih tekočih obrtniških zadevah, je bila obrtniška konferenca zaključena.

Pobrežje bo gradilo sokolsko telovadnico

Sokolsko društvo na Pobrežju namerava zgraditi moderno telovadnico z vsemi potrebnimi prostori. Zato je zaprosilo občino za gradbeno dovoljenje. Včeraj je bila na letnem sokolskem telovadišču pobreška občinska komisija, ki je proučila stališče. Stroški gradnje sokolske telovadnice na Pobrežju so preračunani na 100.000 dinarjev.

Smrti padec 73 letnega moža

V Spodnji Koreni pri Sv. Barbari v Slov. goricah je tragično končal 73-letni dninar Ivan Šaruga. Zvečer je v neki vaški gostilni popival in se nato precej okajen vračal po temni poti domov. Na neki strmini je starčku zmanjkalo tal in strmoglavil je po bregu. Med padcem je moža zadela kap, tako da je bil Šaruga na mestu mrtev. Njegovo truplo so šele

drugo jutro našli in ga prenesli v mrtvašnico.

Obgrizel ženo in jo zabodel v srce

V Slivnici pri Mariboru se je včeraj popoldne odigrala krvava družinska drama, ki bi skoraj zahtevala življenje žene, matere treh otrok. V hiši tesarja Reca so bili prepri na dnevnem redu. Njegova žena je bila prava mučenica. Včeraj popoldne se je moč nekoliko vinjen vrnil domov in pričel ženo, 45letno Aleksandro Recovo zmerjati. Pobesneli mož je navalil na ženo in ji odgriznil z desne roke precejšen kos mesa. Nato je potegnil nož in ji ga zabodel v levo stran prsi. Težko ranjeno ženo so reševalci nemudoma prepeljali v tukajšnjo bolnišnico.

m Mestno poglavarstvo poziva vse one, ki imajo pravico na Albansko spomenico, da se nemudoma javijo v mest-

nom vojaškem uradu. Slomšlov trg 11, soba 3, a najkasneje do 20. novembra. Kdor se do tega roka ne bo prijavil, ne bo imel ves pravice prejeti Albanske spomenice.

m Nočni zračni napad na Maribor. Kakor doznavamo, bo zatemnitev mesta in nočni napad na Maribor v noči od 24. na 25. oktobra.

m Usoda murskosoboškega okrožnega sodišča. Stol sedmorice v Zagrebu je predlagal pravosodnemu ministru ukinitve okrožnega sodišča v Murski Soboti. — Podredi naj se zopet Mariboru.

m Košaški davčni spor. Pretekli teden je košaška občina dobila negativen odgovor mariborske davčne uprave v znanem davčnem sporu v Melju. Košaška občina je včeraj odposlala pritožbo na Dravsko finančno direkcijo. Izgleda, da bo o tem sporu odločalo še celjsko upravno sodišče.

m Dr. Krekova cesta v Studencih urejena. Končno so vendarle uredili železniško dovozno cesto h koroškemu kolodvoru. Dr. Krekova cesta je bila popravila že nujno potrebna.

m Za rezervne in upokojene častnike bo 19. t. m. ob 20. v dvorani Ljudske univerze obvezno predavanje.

m Mariborski gozdovniki imajo 23. okt. ob 10. v deš. mešč. šoli svoj občni zbor.

m 10.000 volilcev v Mariboru. V Mariboru bo 15 volišč in posebno volišče za državne uslužbenke, ki so zaposleni v Mariboru, pa stanujejo zunaj mesta. V volilne imenike je vpisanih 9953 volilcev, kar pa še ni končno število, ker prihajajo vsak dan nove reklamacije.

m Jata divjih rac v Mariboru. Med dravskima mostoma je bilo na pobleški strani na Dravi včeraj več divjih rac. Med njimi je bil tudi krasen galeb. Prihod divjih rac si ljudje razlagajo z zgodnjo zimo.

m Kolesarjeva nesreča. Na Slomškovevemu trgu je včeraj padel s kolesa 27-letni delavec Josip Majcenovič iz Zavrča pri Ptuj in si zlomil desno roko. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico.

m Napaden je bil na Tržaški cesti 39-letni delavec Franc Muraus. Neznani napadalci so ga težko poškodovali in mu zlomili desna rebra. Zdravi se v bolnišnici.

m Vlom v vinsko klet. Pri posestniku Alojzu Rojku v Rogoznici so neznanci vlomili v vinsko klet in odnesli 45 l vina.

m Med spanjem na klopi okraden. Brezposelni mesarski pomočnik Franc Klaužer s Kozjega pri Šmarju je ponoči zadremal na klopi pred glavnim kolodvorom. Ko se je prebudil, je opazil, da mu je zginila listnica z denarjem in dokumenti.

m Pevačice — tatice. Pri odhodu so tri pevačice, ki so bile uslužbene v nekem mariborskem nočnem lokalu, ukradle svoji stanodajalki Mariji Usarjevi v Slovenski ulici nekaj posteljnine in perila.

m Ukraden dinamo. Trgovskemu podjetju Alojzu Dolži je nekdo s kolesa izpred glavnega kolodvora ukradel dinamo vred 180 din.

m Odkod poškodbe? V mariborsko bolnišnico so ponoči pripeljali 46letnega slikarja Alojza Stelca, ki so ga našli nezavestnega na ulici. Celo levo stran obraza ima podpluto.

m Hrbtenico si je zlomil. V Ciglencih je včeraj padel z visoke jablane 67letni posestnik Anton Bohak in si zlomil hrbtenico. Starčkovo življenje je v veliki nevarnosti.

* »GRİČ«, teden trgatve, najslabši mošt, fureš, nova avto cesta.

Do 20. okt. se sprejemajo prijave za Putnikov izlet v Trst, ki bo od 30. okt. do 1. novembra. Vožnja, potni list in vizum din 240.—, penzija za vse tri dni din 200.—. — Na Dunaj od 21. do 23. okt. Putnikov autobus. Vožnja in vizum Din 260. Prijave samo še jutri.

* Zlate zapestne ure 230 dinarjev v trgovini M. Ilgerjev sin, Maribor. Gospod. 15

Nočna lekarniška služba: Lekarna „Pri Sv. Antonu“, Frankopanova cesta, tel. 27-01; lekarna „Pri Mariji Pomagaj“, Aleksandrova cesta, tel. 2179.

Kino

* Grajski kino: Samo še nekaj dni Serenada. Igo Sym, Hilda Krahel, Pride Finale.

Mariborsko gledališče

Torek, 18. okt., ob 20.: „Hudičev učeneč“. Red C.

Sreda, 19. okt.: Zaprt.

Četrtek, 20. okt., ob 20. uri: „Pokojnik“. Red A.

Abonenti reda A in B se opozarjajo, da je bilo v včerajšnjem repertoarju našega lista pomotoma označeno, da velja v četrtek za „Pokojnika“ red B, namesto pravilno red A.

Naporošamo Vas

da naročite Male oglase za naš list v upravi »Večernika« (Kopališka ul. 6) ali v poslovalnici (Aleksandrova c. 13) vsak dan najkasneje do 9. ure dop.

Za soboto

pa prosimo, da naročite Male oglase že v petek

dopoldne ali popoldne, ker za Male oglase, naročene šele v soboto dopoldne radi prejšnjega zaključka lista žal ne moremo sorejati jamstva, da bodo priobčeni po želji cenjenih naročnikov.

Uprava »Večernika«

Kultura

Branislav Nušić: Pokojnik

Ob priliki premiere Nušićevega »Dr.« v našem mariborskem gledališču sem napisal, da je ta plodni srbski komediograf ostal na meji med burko in resnično komedijo in s tem tik pred ciljem svetovno slavnega pisatelja, ki bi ga bil sicer lahko dosegel. V »Pokojniku«, svojem zadnjem predsmrtnem delu, ki ga z uspehom vprizarja te dni naš oder, je pa Nušić poizkusil napraviti resen korak čez to mejo, zato je ta komedija v treh dejanjih s predigro v resnici komedija, čeprav kaže še mnoge elemente tipičnega Nušićevega burkaštva. Treba jo je torej po zasnutku, tehniki in obdelavi šteti med najboljše njegove stvaritve.

Svet, ki nam ga Nušić odkriva v »Pokojniku«, je strahotno, prav do samih korenin demoraliziran. Tej družbi ni v njenem skoraj živalskem egoizmu nobena podlost prenizkotna in človek se mora ob njej zgroziti, kajti ti Blagojeviči, Novakoviči, Protiči itd. žal niso le izmišljeni junaki komedije. Dva edina svetla lika, inž. Pavle Marić in ruski emigrant Aljoša, v razpletu komedije sicer podležeta, prvi s samomorom v Donavi, drugi z begom v Nemčijo, toda zmaga podlosti je kljub temu porazno odkritje vse

ostudne nagote. Kdo je v družbi teh moralnih propalic največja propalica, bi bilo skoraj težko reči, vendar se zdi, da prednjači Spasoje Blagojevič, v katerem se zbira in združuje vsa gniloba cele te »bratovščine«.

»Pokojnika« je zrežiral g. Jože Kovič v slogu, ki ustreza Nušićevi koncepciji in dosegel skladnost odigravanja. Režija je realistična, skoraj naturalistična, enako inscenacija. Mestoma je zadnja morda kičasta, toda tako je le še bolj poudčrtano parvenijsko okolje. Ansambl je dobro vigran; precej dodelani so tudi posamezni liki in posamezne libe posameznih zasnutkov skoraj ne motijo celotne ugodne podobe. Manj je zadovoljiv jezik, ne vem pa, ali po krivdi prevajalca g. Cirila Debeveca ali po krivdi igralcev? Ne mislim pa tu na srbski prizvok, ki ga odobravam, temveč na stavke, ki so sicer popolnoma slovenski.

Nastopajoče osebe so dobro karakterizirane; nekateri liki dosegajo višino resničnih umetnin, čeprav jim v detaljih manjka včasih zadnja pila. Posebno močno karakterizacijo je dal g. Gorinšek Spasoju Blagojeviču in ustvaril kreacijo, h kateri mu je mogoče le če-

stitati. Manj dovršene podrobnosti je močna celota njegove igre skoraj čisto zabrisala. G. Košič je malega pokvarjenca Anto malo preveč karikiriral in s tem nekoliko zmanjšal vrednost sicer močnega zasnutka in izgradnje vloge. V celoti dovršene in zaokrožene like so ustvarili gđč. Kraljeva v vlogi tete Agnje, g. Blaž v vlogi Aljoše, gđč. Starčeva v vlogi Rine, g. Nakrst v vlogi Novakoviča in g. Košuta v vlogi Djakoviča. G. Jože Kovič je ustvaril lik poštenjaka Marića s suverenostjo dozorelega igralca. V njegovi igri ni problematike, le v zadnji sceni morda ne izčrpa prav vseh možnosti. Enako dozorela je igra g. Pavla Koviča v vlogi Djurića. Dobro igrata g. Crnobori Protića in g. Verdonik Mileta, sta pa zanemarila nekatere momente, ki bi jima nudili priliko za močnejšo in efektnjšo igro. Posrečeno podaja gđč. Rasbergerjeva mlado Vukico, ga. Zakrajškova staro Agnjo in ga. Savinova služkinjo Ano. Manj posrečena je sobarica Sofije ge. Gorinškove. Policijskega agenta igra g. Rasberger, drugega policijskega agenta g. Malec.

—r.

b. Stoletnica rojstva Vatroslava Jagića. V nedeljo so Hrvati odkrili v Varaždinu spomenik velikemu slavistu Vatro-

slavu Jagiću ter proslavili s tem stoletnico njegovega rojstva. Veliki Jagić spada v vrsto trojice svetovno slavnih slavistov, ki jih je dalo slovanski jezikovni znanosti slovensko-hrvatsko ozemlje v Miklošič, Jagić, je bil Jagić zadnji po prejšnjem stoletju. V tej trojici: Kopitar, vrstnem redu, toda obema prejšnjima enak po svoji znanstveni veličini in pomenu. O Jagiću in njegovem delu bomo te dni zato še spregovorili.

k Gotovčeva opera v svetu. Jugoslovanske opere doslej niso imele sreče, da bi se razširile v veliki evropski svet. Stori se, so bili pač nekateri poizkusi, a ostali so le poizkusi. Nezažrčano pot v široki svet si je priborila šele Hrvata Jakova Gotovca opera »Eros z onega sveta«, s katero je lani gostovala ljubljanska opera tudi v Trstu. To delo je bilo upriporjeno z velikim uspehom po vseh opernih gledališčih v Jugoslaviji, dalje na Češkoslovaškem in si osvaja predvsem nemška gledališča. Dne 29. pr. m. je doživela v Nemčiji že drugo premiero, tokrat v Nürnbergu, v prihodnjih tednih in mesecih pa bo na repertoarju nemških opernih gledališč v Koburgu, Erfurtu, Schwerinu, Hallu in Braunschweigu.

Darujte za azilni sklad PRIL

Gospodarsvo

Decentralizacija licitacij?

Zadnji čas smo imeli priliko opazovati, kako v Beogradu razpisane licitacije niso imele uspeha ter so bile ponovno razpisane, in neredkokrat se je primerilo, da je tudi ponovna licitacija končala nepovoljno. Krivi so tega deloma neugodni pogoji, deloma pa popolnoma neupravičena decentralizacija licitacij, ki je v znatni meri onemogočala krajevnim podjetjem, da bi se udeležila licitacije za dela v dotičnem kraju. Slovenski javnosti, zlasti pa slovenskim podjetjem je bilo popolnoma nerazumljivo, zakaj se morajo vršiti licitacije za najmanjša, včasih dokaj nepomembna dela v Beogradu, ko bi se to dalo uspešneje in brez vsake škode za državo opraviti tudi v Ljubljani, ali pa v še ožjem krogu, kjer je šlo za dotično javno delo. Kakor je sicer pretirani centralizem škodljiv in ga je iz stvarnih razlogov nemogoče zagovarjati, tako

se je to dejstvo pokazalo tudi pri centralizaciji licitacij. Po stalnih neuspehih pa so merodajni le morali nekoliko spremeniti svoje stališče. Iz Beograda napovedujejo nekakšno decentralizacijo licitacij za vsa javna dela. Vprašanje je sicer spet rešeno s kompromisom, in sicer tako, da se bodo vršile odslej licitacije za eno in isto javno delo na večjih krajih. Licitacije bodo n. pr. v samem gradbenem ministrstvu ter istočasno tudi na banskih upravah. Ponudbe bodo potem takoj dostavljene ministrstvu v Beograd, ki bo precenilo licitacije in šele nato oddalo dotično javno delo. Ta licitacijski kompromis se nanaša predvsem na javna dela iz 4 milijardnega notranjega posojila. V koliko bo ta način licitacij v večji meri ustregel zlasti domačim podjetjem, bo pokazala praksa.

Porazne številke našega konzuma

ZAVOLJO SLABE KUPNE MOČI PREBIVALSTVA JE NAŠ KONZUM V PRIMERI S TUJIMI DRŽAVAMI POD NORMALO

Statistična primerjava o konzumu prehranjenih in ostalih dobrin pri nas in konzumu v drugih državah kričeče kaže, kako je prebivalstvo naše države slaboten konzument in zakaj so na našem domačem notranjem trgu tako nepovoljne razmere za prodajo in kupčijo. Jugoslovanski konzument je slab in šibak, o tem ni nobenega dvoma. Te neveselne narodno-gospodarske okolnosti ne izpremeni tudi najbolj bahavo govorjenje o velikem prirodnem in agrarnem bogastvu Jugoslavije. V ilustracijo navajamo podatke samo za nekatere dobrine:

Pšenica. Kljub temu, da pridelamo ogromno pšenice, kaže primerjalna statistika, da smo mnogo šibkejši konzument pšenice (t. j. kruha) kot države, ki morajo pšenico celo uvažati. Povprečno konzumira na leto vsak Bolgar 207 kg pšenice, Francoz 204, Belgijec 196, Anglež 160, Španec 155, Madžar 140, Američan 132 in Jugoslovani 112 kg. Morda drugod koroza ni tako važen prehranbeni činitelj kot v naši državi, vendar pa tudi ta ne more nadomestiti izgube na prehranbeni šibkosti.

Sladkor. Znano dejstvo je, da je pri nas za široke sloje sladkor mnogo predrag ter da od leta do leta bolj pada konzum. Poljak porabi letno 58,2 kg sladkorja, Anglež 47,2, USA 47,2, v Švedski 46,3, dočim v Jugoslaviji jedva 5,5 kg. Vino. Tu bi pričakoval človek po vsch okolnostih sodeč mnogo večji konzum, pa le ni tako. Francoz konzumira letno povprečno 157 litrov, Italijan 88, Španec 70, Švicar 40, Madžar 39 in Jugoslovani 23 litrov. Kljub temu, da druge narodnosti konzumirajo mnogo več vina

Borzna poročila

DEVIZE. Ljubljana. Amsterdam 2396.66—2411.26, Berlin 1762.53—1776.40, Bruselj 744.20—749.27, Curih 996.45—1003.52 London 208.15—210.21, New York 4369.75—4406.07, Pariz 116.26—117.70, Praga 151.19—152.29, Trst 230.45—233.53.

EFEKTI. Zagreb. Drž. papirji: vojna škoda 465—469, 4% agrarji 61 bl., 4% sev. agrarji 57—58, 6% begl. obv. 90 bl., 6% dalm. agrarji 89 bl., 7% inv. pos. 98.50—99.50, 7% Blair 91.50 bl., 8% Blair 99 bl. Delnice: PAB 225 bl., Trbovlje 190 bl., Isis 25 d., Jadranska pl. 350 d.

Sport

Nepričakovana, a zaslužena zmaga „Mure“

Mura : ČSK 4:2 (1:2)

Po določbi LNP se je v nedeljo odigrala na stadionu »Mure« v Murski Soboti pokalna tekma s podveznim prvakom mariborskega okrožja ČSK iz Čakovca. Ob izrednem zanimanju in visoki udeležbi občinstva so nastopili gostje v kompletni postavi, dočim so pri domačih manjkali Kukanja, Čebul in Jandl. Vsled izredno močnega napada v začetku igre je ČSK dosegel dva gola. Vendar se je moštvo Mure kmalu znašlo in znižalo rezultat na 2:1, kar je tudi rezultat prvega polčasa. V drugem polčasu je domače moštvo z izvrstno igro popolnoma obvladalo nasprotnika. V 9 minutah so dosegli 3 gole. Ta rezultat se je ohranil do konca igre, kljub vsemu prizadevanju ČSK, ki je včasih tudi z nekoliko nefair igro skušal izenačiti. Zmaga Mure je splošno iznenadila, vendar je moštvo to pokalno tekmo dobilo povsem zaslužno. Pri ČSK je pešala predvsem napadalna vrsta. Sodil je g. Turk.

Pohorski gozdni tek

Mariborski sportni klub Maraton je priredil v nedeljo 7. pohorski tek na 4700 m dolgi progi Ruška koča - Pohorski dom za lahkootlete in zimske sportnike. Letos se pri tej prireditvi ni bilo snega, temveč najlepše jesensko vreme. Zmagovalec teka je Stoinšek (Mar.) v času 16.14, drugi je Marchel (Mar.) 16.26, tretji Krepf (Mar.) 17.21, četrti Grmovšek (Mar.) 17.30, peti Benedišič (Skala, Jesenice) 18.07. Med lahkootleti je prvi Stoinšek, med zimskimi sportniki pa Marchel.

Grčija zmagala v Balkanskih strelskih tekmah

V Sofiji so se končala strelska tekmovalna balkanskih držav ter je Grčija z dvema točkama naskoka pred Bolgarijo osvojila prvo mesto in balk. pokal za letoš. Plasma je sledeči: 1. Grčija, 2. Bolgarija, 3. Romunija.

MADŽARKE SO SI OSVOJILE POKAL NJ. VEL. KRALJICE MARIJE.

V Varšavi so Madžarke v tekmovalni za teniško prvenstvo in pokal Nj. Vel. kraljice nepričakovano premagale favorizirane Poljakinja z rezultatom 3:2.

TENIŠKI PROFESIONALCI V EVROPI

Najboljša svetovna profesionala v tenisu Tilden in Vines, ki sta se mudila v Ameriki, prideta v kratkem v Evropo. Njun prvi nastop bo v Bruxellesu, kjer bosta od 21. do 23. nov. nastopala na pokritih igriščih. Razen njih bosta sodelovala tudi Nemec Nüsslein in Francoz Ramillon.

NOV SVETOVNI REKORD V METANJU KOPJA.

Finec Jouko Urjä Nikkanen je postavil v Helsinkih nov svetovni rekord v metanju kopja z 78,80 m ter je s tem izboljšal svoj lastni rekord 77,87 m.

s Jugoslovanska plavalna zveza bo imela svoj letošnji redni občni zbor 19. in 20. nov. v Zagrebu.

ŠE DVA NOVA DRŽAVNA REKORDA.

Na lahkootletskem meetingu v Somboru sta bila postavljena razen že včeraj omenjenega rekorda v skoku v višino še dva rekorda, in sicer je pretekel Kling (BSK) 200 m v času 21.45, v skoku ob palici pa je Lenert (BSK) izven konkurence postavil rezultat 3.60 m.

s. Še nedeljski rezultati: Slavija (S)—komb. team Sarajeva 2:1, Bata—Hajduk (Osijek) 6:3, BASK—Sparta (Zemun) 5:3.

s. Splitski Hajduk je v nedeljo gostoval v Zadru, kjer je proti tamošnjemu klubu Pro Dalmazia dosegel neodločen rezultat 1:1 (0:1).

s. Argentinja—Urugvaj 2:1. V Buenos Airesu se je odigrala tekma med reprezentancama Argentine in Urugvaja za pokal Hektorja Gomeza, ki se je končala z zmago Argentine. Tekmi je prisostvovalo 100.000 gledalcev.

s. Juniorski lahkootletski dvoboj med SK Ilirijo in SK Celjem se je v nedeljo v Ljubljani končal z rezultatom 61:42 za Ilirijo.

s. Medmestna nogometna tekma Beograd - Pariz je že zaključena ter se bo odigrala približno v istem času kakor tekma Anglija-Kontinent, tako da bo enajststotica Beograda najbrže tudi prisostvovala tekmi v Londonu.

s. USA — Nemčija 5:2. V Stuttgartu so se vršila tekmovalna v rokoborbah v prostem stilu med USA in Nemčijo, ki so se končala v razmerju 5:2 za Američane.

s. Pri angleškem prvenstvu tenisa na pokritih igriščih igra tudi stari J. Borotra, ki je premagal lorda Pollingtona. Drugi znani udeleženci so še Jones, Olliff in Sharpe. J. Borotra, ki je že pred 12 leti prvič zmagal pri angleškem prvenstvu in je potem še osemkrat postal angleški prvak, je sedaj že 40 let star, vendar pravijo kritiki, da igra danes kakor pred 20 leti. Premagal je v semifinalu Deloforda in ima veliko izgleda, da zmaga še desetič.

s. Francoski olimpijski zmagovalec srednje teže Jean Despeaux je v Parizu v 10 rundah po točkah porazil Belgijca Nestorja Charliera.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Sanjala je o neki klasični pesmi. Trdila je, da je najlepša izmed vseh, kar jih je bilo kdaj napisanih, in da je njen avtor velik genij. Sklenila sem zato, da se tisto pesem naučim na pamet. Bila je dolga in pisana v težki, klasični nemščini. Pesmi sem se na izust vedno težko naučila, kaj šele takih! Toda Charlyja na ljubo sem se toliko trudila, da sem jo nazadnje popolnoma obvladala. Kakor kak zaljubljenec sem pričakovala njen zopetni obisk, da ji recitiram naučeno pesem. Prišla je naslednje leto res zopet, in to tako točno, kakor letni čas. Čim je pa prišla, sem že bila pri njej s svojo pesmijo. Toda gorje! Kako strašno je bilo moje razočaranje, ko mi je dejala: »Oh, ta stari pisatelj, dandanes nihče več ne bere njegovih pesmi.« Da, taka je bila Charly.

Na njeno povabilo naju je torej peljala mama z Ducky k tej očarujoči princesi. Zdi se mi, da je bilo to vse določeno v načrtu, ki sta ga skupno izdelali. Mnogo let pozneje sem izvedela, da je bila mama potom Charlyje v zvezi s kraljem Karlom in starši romunskega prestolonaslednika, ki so iskali svojemu sinu primerno nevesto. Mnogo starejša od naju, je bila Charly vsekakor bolj mamina tovarišica kakor najina prijateljica.

Mami je ostala zvesta tudi vse do konca. Zapuščila je ni niti tedaj, ko so se porušili mogočni prestoli in so razpadle stotletja stare ogromne države, katerih

52

obstoj in tradicija sta izpolnjevala vso mamino življenjsko srečo. Postarana princesa je prihajala redno k starki v Koburg, ki je morala živeti tako dolgo, da je doživela strašno usodo vseh svojih v Rusiji, ponižanje Nemčije in grozotno, apokaliptično uničenje vsega svojega sveta.

Charlyja v Berlinu je bila popolnoma drug človek kakor naša gostinja v Koburgu. Tam je bila članica vesele, svetovljanske družbe, v katero se pri najboljši volji nisve mogli vživeti. Imela je čisto posebno zanimanja in veselja, tuje manire in neko tako govornico, da sve jo komaj razumeli. Strmeli sve in trpeli, da ima najin ideal lastnosti, o katerih se nama prej še sanjalo ni. Kakšno razočaranje! Tisti v Charlyjini hiši v Berlinu preživljeni teden spada med najbolj boleče spomine moje mladosti. Charly je umrla leto pred našo materjo za rakom. Ta neizprosna bolezen je uničila tudi njene starše.

Moje drugo srečanje s prestolonaslednikom je bilo v Monakovem. V naravi je dehtela pomlad. Najino srečanje je bilo skrbno pripravljeno. Tega tedaj nisve vedeli ne jaz ne Ducky. Žice so bile tako nategnjene, da sva se čim večkrat srečala. Mati si je izmislila vse polno izletov, obiskov v operi, nakupov itd. Monakovo je bilo za to kakor nalašč ustvarjeno.

Mladi prestolonaslednik je bil bolešno suhoparen in se je še več smehljaj kakor sicer, da bi prikriji to svojo suhoparnost. Čudno pa je bilo, da me je zanimala prav ta njegova suhoparnost, ker se mi je zdelo, kakor da je nekako nesvoboden in brez moči. Porajale so se mi želje, da bi ga osvobodila in mu pomagala; te želje so bile čisto podobne materinskim čustvom.

Toda tedaj sem imela na očeh še tenčico nedolžnega sramu, bila sem še vsa v oblasti lažnih utvar o življenju. Bila bi s to tenčico zaupanja pred očmi lahko stekla vsaki usodi nasproti. Bila sva oba še tako mlada, zrak je bil tako čutno sanjav in ves poln pomladi in ljubezni... V potezah maminega obraza je žarela sreča tihga pričakovanja.

Šop rdečih vrtnic... Klepet ob odprtem oknu, ko se je mesec tiho dvigal nad mestne strehe... Tujska soba... kratko, naglo, kajti režija ni bila romantična... Toda zrak je bil pristen in iz njega je dihala ljubezen.

To je bilo monakovsko srečanje. Več o njem ni mogoče povedati. Nekaj brezpomembnih besed, nekaj cvetic, mesec... Vse premalo za zanimivo zgodbo in vendar začetek življenja...

Ko smo v novi palači v Potsdamu pred ukazujočimi pogledi cesarja Viljema II. in ob stereotipnem smehljanju cesarice Avguste Viktorije slavili mojo zaroko z romunskim prestolonaslednikom Ferdinandom, je bil v deželi »prelepi mesec maj«. Mama se je smehljala vsa srečna in sestrična Charly je pripravila suhoparnega princa do odločilne besede. Kje je dobil toliko poguma, da mi je ponudil svojo roko, še danes ne morem razumeti. Toda storil je to, in jaz sem sprejela. Dejala sem »da« kakor v vsaki vsakdanji stvari, kakor da ne bi bilo na svetu nič lažjega kakor to. »Da«, in zapečatila sem svojo usodo! Vrata v življenje so se odprla, v dolgo življenje, v zgodbo mojega življenja, ki jo tu pripovedujem in ki jo hočem kolikor mogoče odkritosrčno nadaljevati.

»Dajte jutri«

S sodišča**„Dalmatinska klet“**

Ljudem, ki so danes zjutraj sedli na zatožno klop pred mali kazenski senat treh sodnikov, bi težko kdo rekel, da so zločinci. Noben izmed njih, razen delavca Ivana Petingerja, še ni bil kaznovan. Obtožnica jih dolži krive prisega — zaradi koščka zemlje. Vsi so doma iz Mute. 35 letni Franc Ot je kovač, Ivana Ot njegova žena, 65 letna preužitkarica Marija Korbus je Ivanina mati, 43 letni Bogomir Adam pa je samski oskrbnik pri Sv. Jerneju nad Muto.

Že 1930. leta sta zakonca Šmid prodala preko ustne pogodbe nekaj zemljišča. Tisti del zemljišča, na katerem je stala lesena uta, je kupil Franc Ot za svojo bodočo ženo Ivano. Zadnji zato, da bi tam postavila nekaj vinotoč »Dalmatinsko klet«. Še isto leto je občinska komisija zemljišče pregledala in tudi izdala dovoljenje za »Dalmatinsko klet«; zahtevala je le, da se mora stavba 1,20 m odmakniti od občinske ceste. Šmidova zakonca sta tokrat soglasno obljubila, da bosta prodala Otovima toliko več sveta, za kolikor se bo mogla zgradba pomakniti od ceste. Ot je potlej zgradil prilično poslopje po nekem Keilovem načrtu.

Ko sta pa Ramšakova, ki sta prav tako kupila zemljo od Šmidovih, postavila plot ob Otovi hiši, je Ivana Ot temu nasprotovala ter vložila tožbo radi motenja posesti. 11. marca 1936. se je vršila na licu mesta na Muti razprava, na kateri so vsi obtoženci razen Otove pod prisego lažno izpovedali, da sta Šmidova prodala, tisti svet po nekem drugem Deučmanovem načrtu. Šmid si je celo v delavnici na Muti ogledal tisti načrt in potlej izjavil, da prodal zemljišče po njem. Po Deučmanovem načrtu namreč Ramšakova ne bi smela postaviti tam plota. Tako sta Ramšakova zgubila sodbo v dveh instancah.

Ali resnica je prišla na dan. Petingerja je prvega začela griziti vest. Priznal je, da sta ga Otova nagovorila, da izpove v njuno korist, da je namreč bil takrat zraven, ko je Šmid izjavil, da prodaja zemljišče po načrtu, ki ga je napravil Deučman. Franc Ot mu je baje obljubil za to 500 din, ga napajal po gostilnah ter mu obljubil denarno podporo.

Orožniku — ukradla kolo

Neko soboto v marcu — tako proti polnočni uri — je stopil iz Čelarjeve gostilne neki možki in zagledal v veži nekoga, ki je trgal ključavnico s kolesa. Na vprašanje, kaj je, mu je ta odvrnil, da je izgubil ključ. Možki je odšel. Nekaj minut za tem je že bila obveščena policija, da so ukradli iz gostilničarjeve ve-

že kolo žandarmerijskemu naredniku Francu Knafelcu. Kak mesec za tem — za storilci še vedno ni bilo sledu — so našli domači v Zelenkovi viničariji v Meljskem vrhu pri prenočevanju nad hlevom v seno zakopano ogrodje kolesa. Zelenko si je kolo sestavil in se vozil z njim. Ko so ga dobili s kolesom, je zanikal, da bi bilo kolo ukradeno, pozneje pa je v toliko priznal, da bi ga našel — celo nekega Repolnika je osumil, ki bi mu naj kolo pripeljal —, nazadnje je pa le priznal, da sta ukradla kolo z nekim Ivanom K., ki mu je kot mehanik kolo prenapeljal. Zelenko pravi, da sta bila pijana. K. je imel kolo, on pa ne, zato si ga je tako mimogrede sposodil. Sabljio, ki je bila na kolesu, pa sta snela s kolesa in jo pustila v veži. Tudi škodo sta že deloma poravnala. K. ni drugače sodeloval pri tatvini, kakor da je samo luč premaknil, da je gorela. Ali vedel je za tatvino.

Obsojena sta bila vsak na 2 meseca strogega zaporu ter na izgubo častnih državljanских pravic za dobo 2 let. Kazen se pa izreče pogojno, če bosta fanta poravnala v treh mesecih Knafelcu škodo, ker sta mu kolo hudo zdelala.

O človeku, ki ne ve, da je bil okraden

V Mariboru živi neki Jakob Molus, ki ni vedno pri pravi pameti. Kar na lepem se začne slačiti in razmetavati okrog, kar ima na sebi in pri sebi. Tudi denar. Splošno je znano, da nosi precej denarja pri sebi kljub majhni pokojnini. Nesrečnej je varčen. 14. avgusta ga je v Planinškovi gostilni znova prišlo. To priliki je izrazil Rajmund Borovičnik, ki je nekaj brezposelni zasebni uradnik v Mariboru. Pobral je Molusov denar — 4200 din. Gosti, ki so opazili tatvino, so ga prijeli in mu odvzeli 4100 din, ki jih je skril Borovičnik v nogavico. 100 din pa je obdolženec zatajil in zapravlil.

Sodišče je obsodilo Borovičnika na 4 mesece strogega zaporu ter mu odvzelo za 2 leti častne pravice. Zanimivo je, da se oškodovani Molus ničesar ne spominja. Pravi, da ne ve, koliko ima denarja, da je dobil nekaj nazaj, da ne ve o tatvini ničesar in pripoveduje o človeku, ki ga stalno zasleduje ter »omamlja«.

Radio

Sreda, 19. oktobra. Ljubljana: 12 Orkestralni koncert, 13.20 Slavni pevci, 18. Mladinska ura; 18.30 Jesen v glasbi; 20. Prenos opere. — Beograd: 12. Tamburaški orkester; 21. Narodne pesmi; 21.45 Popularne pesmi; 22.15 Recitacije iz francoske poezije. — Sofija: 18.30 Bizetova opera »Carmen«. — Milano: 21. Simfonični koncert.

Zanimivosti**Novi eksplozivi in plini**

V MODERNI VOJNI TEHNIKI NISO IZNAŠLI NIČESAR BISTVENO NOVEGA.

Ameriški vojaški strokovnjaki kritično opisujejo v knjigi »Če pride do vojne« razvoj razstreliv in plinov v sodobni vojni tehniki. O novih eksplozivih pravijo: »Nobenih ni, ki bi s svojimi novimi in posebno ostrimi detonacijskimi lastnostmi pomenili kak prevrat. Ničesar niso iznašli, kar bi se moglo po svoji sili, varnosti pri manipuliranju in splošni uporabi smatrati kot izpopolnitev dosedanjih eksplozivov in prekašanje trinitrotoluola TnT, ki je v uporabi že mnogo let. Iznašli niso nobenega novega plina. Kemiki sicer delajo poizkuse z novimi zmesmi starih plinov, toda plina, ki bi mogel povzročiti trenutno smrt, še niso našli. — V istem smislu so izražal H. G. Wells, avtor zaplenjene vojne fantazije »Borba svetov« (v slov. prevodu »Boj z Marsovc«, v kateri napadejo naš planet Marsovc, oboženi s smrtnimi žarki in drugimi grozotami. V uvodu k Strabotigijevi knjigi »Mir ali vojna« trdi Wells, da večina plinskih mask, ki so jih do danes iznašli, ne varuje pred difenilkloroarzinom ali arzenikovim dimom in da razdražitev dihal s tem plinom povzroči, da žrtev str-

ga masko z obraza, na kar vdihne drug strupen plin, s katerim je bila okužena pokrajina in proti kateremu je maska čuvala. Wells riše pri tem razburljivo sceno ob takem dogodku. Resničnost pa je drugačna. Armada USA je imela že l. 1921 masko, ki je popolnoma ščitila pred vsemi plini, tudi pred arzenikovim dimom.

Zena, ki 30 let ni zapustila svoje hiše

Te dni je v Sremski Mitrovici umrla 70-letna profesorica Angelina Popovičeva. Zanimivo je, da je pokojnica igrala za časa vladne Kneza Mihajla veliko vlogo. Morala bi postati celo knezova žena. Popovičeva je na treh fakultetah diplomirala in je govorila sedem jezikov. Čudno je, da starka zadnjih trideset let nikoli ni zapustila svojega stanovanja. Profesorica je do svoje smrti poučevala jezike in so k njej prihajali mnogi dijaki.

Mnogi ljudje prodajo svojo dušo in živijo s čisto vestjo od rente. (Bernhard Shaw.)

SVETOVNA ABECEDA ZA VSE JEZIKE?

Po nekem zgodovinskem sporočilu je živel v srednjem veku italijanski kardinal Mezzofante, ki je govoril in pisal perfektno šestdeset jezikov. Penzionirani profesor dr. L. H. Schütz iz Frankfurta nad Meno pa je to velikansko mero jezikovnega znanja še stopnjeval. Dr. Schütz govori namreč »doslej« nič manj ko 190 jezikov popolno. Dr. Schütz ima knjižnico 140 zvezkov, v katerih bi vsaj sto narodov našlo čtivo v svojem jeziku. Dr. Schütz se je zdaj obrnil na Josefa Faixa, slovaškega filološkega amaterja, zaradi nekih pojasnil. Josef Faix je namreč izdal pred nekaj leti drobno knjižico z naslovom »Sredstva miselnega prometa«, v kateri obravnava potrebo in možnosti splošne jezikovne reforme. Knjižica je zbudila svoj čas precejšnje zanimanje evropskih in ameriških znanstvenih ustanov za predlagane reforme, vendar pa ni našla popolnega razumevanja za nadaljnje delo. Faix pa je smatral ta neuspeh le za prehodnega in je sestavil nedavno tzv. univerzalno abecedo, ki je

z njenimi črkami možno pisati glasove, besede in stavke katerega koli jezika in jih je zopet mogoče popolnoma pravilno čitati. S pomočjo Faixove univerzalne abecede se torej da pravilno napisati v originalni izgovorjavi kateri koli govorin pod in prav tako pravilno zopet prečitati. Za podrobnosti te abecede se zdi zanima dr. Schütz, ki bo iz tega gotovo kaj napravil.

PLETILNE SPOSOBNOSTI MARIJE STUART.

V teh dneh so v Parizu priredili zanimivo razstavo stare pletilske umetnosti. Med številnimi pleteninami in kroji je bilo razstavljeno tudi oltarno pokrivalo, ki ga je izdelala Marija Stuart. To je dragocen kos pletilske umetnosti. Pokrivalo je darovala kraljica irskim nunam, ki so morale za kraljice Elizabete bežati z Irskega. Za vlade Jakoba II. so se vrnile v Dublin. Za Viljema Oranskega so morale nune znova pobegniti. Od mnogih samostanskih dragocenosti se jim je posrečilo rešiti le malo stvari, med njimi tudi to pogrinjalo, ki ga je izdelala Marija Stuart.

Razno

ZLATA ZAPESTNA URA
se je izgubila na poti Maribor—Sv. Urban—Kamnica—kamniško pokopališče. Oddati proti nagradi pri Sock-Holtei, Meljski hrib. 2019

ZA 4000 DIN POSOJILA
dobite v 4 mes. 5000 din nazaj. Ponudbe pod »Hipot. jamstvo« na upravo »Večernika« 2020

HUBERTUS PLAŠČ
našel. Vpraša se salon Spaner, Kralja Petra trg 4. 2021

HIGIENIČNI FRIZERSKI SALON KOCPEK-BAJT
Cankarjeva ul. 1, se vlijudno priporoča. 2030

Stanovanje

Odda se boljše gospodu **MEBLIRANA SOBA** poseben vhod. Koroščeva 5. 2012

SOBO IN KUHINJO
oddam takoj. Prmorska 10. 2016

SOBA
za 2 osebi se odda. Betnavska 48. 2017

P. n. cenj. občinstvu vlijudno naznanjava, da sva s 15. oktobrom 1938. prevzela znano kavarno

„Promenada“

v Tomsčevem drevoredu.

Lokali so na novo preurejeni, jamčiva pa tudi z ozirom na dolgoletno prakso za prvovrstno postrežbo.

Na razpolago so razni časopisi in revije, dober biljard, šah, domino in igralne karte za preferanco, tarok, rumi, tresete itd. Preskrbela sva prvovrstna vina iz dobro znane domače kleti »Stari grad« gosp. Jančevkovič, kakor tudi razna desertna vina. Dalje nudiva cenj. gostom domače pecivo, kompote, pikantne sendviče, narezke, pristne kranjske klobase in dr. Na željo postreževa tudi s toplimi jedili. Na razpolago je tudi klubska soba.

Potrudila se bova, vsak čas povsem zadovoljiti svoje cenj. goste in se priporočava za obilen obisk.

RUDOLF IN OTON KORITNIK.

ODBOR

za postavitve spomenika

Viteškemu Kralju Aleksandru I Zedinitelju v Ljubljani :: Gledališka ulica 3

razpisuje

javni natečaj

za spomenik Viteškemu Kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Ljubljani.

Natečaja se morejo udeležiti vsi umetniki jugoslovanske narodnosti. Rok za oddajo osnutkov je 16. januar 1939: nagrad ni, odkupi pa znašajo: din 20.000—, din 15.000—, din 10.000— in sedem po din 5.000—. Pogoji in program natečaja so na razpolago pri zgoraj navedenem odboru v Ljubljani.

Ljubljana, 15. oktobra 1938.

Službo dobi

NATAKARICO
sprejem. Plauc. Maribor. 2010

UČENCA
v trgovino z mešanim blagom sprejem. Aleksandrova c. 7. Krčevina pri Mariboru. 2011

SLUŽKINJA
snažna, samostojna v vsem gospodinjstvu, vajena malih otrok se sprejme takoj. Dr. Turnerjeva 32-1. 2015

KROJAŠKEGA POMOČNIKA
za velike komade, dobro moč sprejme takoj Pučnik. Frančiškanska 10. 2022

MIZARSKI POMOČNIK
se takoj sprejme. »Erika«. 2020

Službo išče

MLADO DEKLE
išče kakršno koli postrežbo. Naslov v upravi lista. 2014

Stanovanje išče
ENOSOBNO STANOVANJE
v novi zgradbi, magdalensko predmestje, iščeta zakonca brez otrok. Ponudbe pod »Državna uslužbenca« na upravo. 2023